

# İÇİNDEKİLER

|                   |    |
|-------------------|----|
| ÖNSÖZ .....       | 5  |
| İÇİNDEKİLER ..... | 7  |
| KISALTMALAR ..... | 17 |
| GİRİŞ .....       | 21 |

## BİRİNCİ BÖLÜM

### MODA, MODA ENDÜSTRİSİ VE MODA TASARIMI

|                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1. GENEL OLARAK MODA .....</b>                                 | <b>23</b> |
| I. KAVRAM .....                                                     | 23        |
| II. MODA AKIMLARI, DÖNGÜLER VE SANATSAL YANSIMALAR .....            | 25        |
| A. Moda ve Trend .....                                              | 25        |
| B. Moda Döngüsü .....                                               | 27        |
| C. Moda Piramidi .....                                              | 28        |
| D. Giyilebilir Sanat .....                                          | 31        |
| III. MODANIN TÜRLERİ .....                                          | 32        |
| A. Hızlı Moda .....                                                 | 32        |
| B. Yavaş Moda .....                                                 | 36        |
| C. Akıllı Moda .....                                                | 37        |
| D. Sürdürülebilir Moda .....                                        | 39        |
| <b>§ 2. MODAYA İLİŞKİN TEORİLER .....</b>                           | <b>41</b> |
| I. YAYILMA TEORİLERİ .....                                          | 41        |
| A. Üstten Alta Yayılma Teorisi .....                                | 41        |
| B. Alttan Üste Yayılma Teorisi .....                                | 42        |
| C. Yatay Yayılma Teorisi .....                                      | 43        |
| II. SOSYAL KİMLİK TEORİSİ .....                                     | 44        |
| III. ALT KÜLTÜR LİDERLİK TEORİSİ .....                              | 45        |
| IV. KOLLEKTİF SEÇİM TEORİSİ .....                                   | 45        |
| <b>§ 3. MODA ENDÜSTRİSİ VE MODA ENDÜSTRİSİNİN ÖZELLİKLERİ .....</b> | <b>46</b> |
| I. MODA ENDÜSTRİSİ .....                                            | 46        |

|                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| II. MODA ENDÜSTRİSİNİN ÖZELLİKLERİ .....                            | 47        |
| A. Karmaşık Tedarik Zinciri .....                                   | 47        |
| B. Hız ve Esneklik .....                                            | 47        |
| C. Yaratıcılık, Yenilik ve Dijital Dönüşüm .....                    | 49        |
| D. Kültürel ve Sosyal Etkileşim .....                               | 50        |
| E. Fikrî Mülkiyet Koruması ve Taklidin Rolü .....                   | 50        |
| 1. Genel Olarak .....                                               | 50        |
| 2. Moda Endüstrisinde Korsanlık Paradoksu .....                     | 52        |
| a. Kavram .....                                                     | 52        |
| b. Korsanlık Paradoksunun Etkileri .....                            | 53        |
| c. Korsanlık Paradoksuna Yönelik Eleştiri ve Değerlendirmeler ..... | 55        |
| F. Ekonomik Boyut ve Küresel Ölçek .....                            | 56        |
| G. Çeşitlilik ve Segmentasyon .....                                 | 57        |
| H. Çevresel ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk .....                     | 58        |
| I. MODANIN SOSYAL BOYUTU .....                                      | 59        |
| <b>§ 4. TASARIM VE MODA TASARIMI KAVRAMI .....</b>                  | <b>60</b> |
| I. TASARIM KAVRAMI VE TÜRK VE AB HUKUKUNDA DÜZENLENİŞİ .....        | 60        |
| A. Kavram .....                                                     | 60        |
| B. Türk ve AB Hukukunda Düzenlenişi .....                           | 61        |
| II. MODA TASARIMI KAVRAMI .....                                     | 67        |
| <br>İKİNCİ BÖLÜM<br><br>                                            |           |
| <b>MODA TASARIMININ TAKLİDE KARŞI KORUNMASI</b>                     |           |
| <b>§ 5. MODA TASARIMLARINDA TAKLİTÇİLİK .....</b>                   | <b>69</b> |
| I. KAVRAM .....                                                     | 69        |
| II. TÜRLERİ .....                                                   | 70        |
| A. Doğrudan (Birebir) Taklit .....                                  | 70        |
| B. Aslına Yakın (Neredeyse Birebir) Taklit .....                    | 71        |
| C. Yaratıcı Taklit .....                                            | 72        |
| III. BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI .....                     | 73        |
| A. Sahtecilikten Farkı .....                                        | 73        |
| B. Ürün ve Marka Korsanlığından Farkı .....                         | 74        |
| IV. DEĞERLENDİRME VE ÇALIŞMADA ESAS ALINAN KAVRAM .....             | 76        |
| <b>§ 6. TAKLİTÇİLİĞİN MODA ENDÜSTRİSİNE OLUMSUZ ETKİLERİ .....</b>  | <b>77</b> |
| I. EKONOMİK ZARARLAR .....                                          | 77        |

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| II. HIZLI MODA VE ÇEVRESEL ETKİLER .....                                                                | 78         |
| III. TÜKETİCİ GÜVENİ ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİLER .....                                                   | 78         |
| IV. YARATICI İNOVASYONUN TEHLİKEYE GİRMESİ.....                                                         | 79         |
| V. FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARININ ZAYIFLAMASI .....                                                          | 80         |
| VI. KÜLTÜREL VE SANATSAL DEĞERLERİN EROZYONU .....                                                      | 80         |
| <b>§ 7. MODA TASARIMLARININ FİKRÎ MÜLKİYET HUKUKU KAPSAMINDA<br/>TAKLİTÇİLİĞE KARŞI KORUNMASI .....</b> | <b>81</b>  |
| I. TAKLİTÇİLİĞE KARŞI KORUMA İHTİYACI.....                                                              | 81         |
| II. TAKLİTÇİLİĞE KARŞI KORUMANIN TARİHİ .....                                                           | 82         |
| III. MODA TAKLİTÇİLİĞİNE KARŞI YASAL DÜZENLEMELER .....                                                 | 84         |
| A. Uluslararası Hukuk.....                                                                              | 84         |
| B. Avrupa Birliği Hukuku .....                                                                          | 85         |
| 1. Genel Olarak .....                                                                                   | 85         |
| 2. Avrupa Birliği Tasarım Reformu ile Getirilen Yenilikler .....                                        | 87         |
| 3. Alman Hukukunda .....                                                                                | 90         |
| 4. Türk Hukukunda .....                                                                                 | 91         |
| IV. FİKRÎ MÜLKİYET HUKUKU KAPSAMINDA HUKUKİ YOLLAR VE<br>KÜMÜLATİF KORUMA .....                         | 93         |
| A. Fikrî Mülkiyet Hukuku Kapsamında Hukuki Yollar .....                                                 | 93         |
| B. Kümülatif Koruma .....                                                                               | 94         |
| 1. Genel Olarak .....                                                                                   | 94         |
| 2. Telif Hukuku ve Tasarım Hukuku Arasındaki İlişki .....                                               | 96         |
| 3. Marka Hukuku ve Tasarım ile Telif Hukuku Arasındaki İlişki .....                                     | 98         |
| 4. Tasarım ve Patent Hukuku Arasındaki İlişki .....                                                     | 101        |
| 5. Değerlendirme ve Çözüm Önerileri .....                                                               | 101        |
| <b>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</b>                                                                                     |            |
| <b>TELİF HUKUKU KAPSAMINDA MODA TASARIMLARININ<br/>TAKLİDE KARŞI KORUNMA KOŞULLARI</b>                  |            |
| <b>§ 8. MODA ENDÜSTRİSİNDE TELİF HUKUKUNUN ÖNEMİ .....</b>                                              | <b>107</b> |
| <b>§ 9. KORUNMA KOŞULLARI.....</b>                                                                      | <b>108</b> |
| I. GENEL OLARAK .....                                                                                   | 108        |
| II. OBJEKTİF KOŞUL .....                                                                                | 110        |
| III. SUBJEKTİF KOŞUL .....                                                                              | 112        |
| A. Genel Olarak .....                                                                                   | 112        |

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| B. Moda Tasarımlarında Subjektif Koşul.....                            | 116 |
| C. Subjektif Koşulun Değerlendirmesinde Tasarım Özgürlüğü Kriteri .... | 121 |
| IV. ŞEKLİ KOŞUL .....                                                  | 121 |
| V. ESTETİK NİTELİĞE SAHİP OLMA KOŞULU.....                             | 122 |
| VI. DEĞERLENDİRME .....                                                | 124 |

#### DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

#### TASARIM HUKUKU KAPSAMINDA MODA TASARIMLARININ TAKLİDE KARŞI KORUNMA KOŞULLARI

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>§ 10. MODA ENDÜSTRİSİNDE TASARIM HUKUKUNUN ÖNEMİ.....</b>                 | <b>127</b> |
| <b>§ 11. KORUNMA KOŞULLARI .....</b>                                         | <b>130</b> |
| I. GENEL OLARAK.....                                                         | 130        |
| II. TESCİLLİ TASARIM İÇİN KORUNMA KOŞULLARI.....                             | 130        |
| A. Olumlu Korunma Koşulları .....                                            | 130        |
| 1. Tasarım Uygunluğu.....                                                    | 130        |
| 2. Yenilik .....                                                             | 132        |
| a. Genel Olarak.....                                                         | 132        |
| b. Yenilik Türleri.....                                                      | 134        |
| aa. Mutlak- Nispi Yenilik.....                                               | 134        |
| bb. Nesnel (objektif)– Öznel (subjektif) Yenilik .....                       | 134        |
| cc. Basit – Nitelikli Yenilik .....                                          | 135        |
| dd. SMK’da Kabul Edilen Yenilik Türü .....                                   | 136        |
| ee. Moda Tasarımları Bakımından Yenilik Koşulunun<br>Değerlendirilmesi ..... | 137        |
| 3. Ayırt edicilik.....                                                       | 138        |
| a. Genel Olarak.....                                                         | 138        |
| b. Ayırt Edici Niteliğin Ölçütleri .....                                     | 140        |
| aa. Bilgilenmiş Kullanıcı .....                                              | 141        |
| aaa. Genel olarak .....                                                      | 141        |
| bbb. Bilgilenmiş olma kriteri.....                                           | 143        |
| ccc. Kullanıcı olma kriteri.....                                             | 145        |
| ddd. Değerlendirme.....                                                      | 147        |
| bb. Tasarımcının Tasarımı Geliştirmede Seçenek<br>Özgürlüğü .....            | 148        |
| cc. Genel İzlenimde Farklılık .....                                          | 150        |

|                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| dd. Tasarımın Uygulandığı Ürün ya da Alan .....                                        | 153 |
| ee. Tescil Başvurusunda Yapılan Açıklamalar .....                                      | 154 |
| 4. Yenilik ve Ayırt Edicilik Koruma Süresi (Hoşgörü Süresi) .....                      | 154 |
| 5. Kamuya Sunma .....                                                                  | 156 |
| a. Genel Olarak .....                                                                  | 156 |
| b. Kamuya Sunma Sayılan Hâller .....                                                   | 158 |
| aa. Yayınlama .....                                                                    | 158 |
| bb. Sergileme .....                                                                    | 158 |
| cc. Ticarete Kullanım .....                                                            | 159 |
| dd. Diğer Açıklama Yolları .....                                                       | 159 |
| B. Olumsuz Korunma Koşulları .....                                                     | 160 |
| 1. Kamu Düzenine ve Genel Ahlâka Aykırılık .....                                       | 160 |
| 2. Teknik Fonksiyonun Zorunlu Kıldığı Görünüm Özellikleri<br>(Teknik Zorunluluk) ..... | 162 |
| 3. Belirli Biçim ve Boyutta Üretilme Zorunluluğu (işlevsel<br>Zorunluluk) .....        | 165 |
| 4. Görsel Zorunluluk Arz Eden Hâller .....                                             | 166 |
| 5. Birleşik Ürünün Görünmeyen Kısımlarının Tasarımları .....                           | 166 |
| 6. Koruma Dışı Hâllere İstisna: Modüler Sistem Tasarımı<br>İstisnası .....             | 166 |
| 7. Paris Sözleşmesi 2. Mükerrer 6. Maddesindeki Unsurları<br>İçeren Tasarımlar .....   | 167 |
| 8. Moda Tasarımları Bakımından Değerlendirme .....                                     | 168 |
| III. TESCİLSİZ TASARIM İÇİN KORUNMA KOŞULLARI .....                                    | 169 |
| A. Moda Sektörü Bakımından Önemi ve Tescilli Tasarımdan Farkları ...                   | 169 |
| B. İlk kez Türkiye’de Kamuya Sunulma Koşulu .....                                      | 171 |
| C. Uzman Çevrelerce Öğrenilebilme Koşuluna İlişkin Sorun .....                         | 172 |
| IV. DEĞERLENDİRME .....                                                                | 173 |

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### MARKA HUKUKU KAPSAMINDA MODA TASARIMLARININ TAKLİDE KARŞI KORUNMA KOŞULLARI

|                                                            |            |
|------------------------------------------------------------|------------|
| <b>§ 12. MODA ENDÜSTRİSİ VE MARKA .....</b>                | <b>177</b> |
| I. MODA ENDÜSTRİSİNDE MARKA HUKUKUNUN ÖNEMİ .....          | 177        |
| II. TASARIMLARIN MARKA HUKUKU ARACILIĞIYLA KORUNMASI ..... | 181        |

|                                                      |            |
|------------------------------------------------------|------------|
| III. MARKA STRATEJİLERİ VE AMAÇLARI .....            | 183        |
| A. Tek Marka Stratejisi.....                         | 183        |
| B. Çoklu Marka Stratejisi .....                      | 184        |
| C. Aile Marka Stratejisi .....                       | 184        |
| IV. MODA ENDÜSTRİSİNDE ÖNE ÇIKAN MARKA TÜRLERİ ..... | 185        |
| A. Genel Olarak.....                                 | 185        |
| B. Sahiplerine Göre Marka Türleri .....              | 185        |
| 1. Bireysel (Ferdî) Markalar .....                   | 185        |
| 2. Ortak (Kollektif) Markalar .....                  | 186        |
| 3. Garanti (Sertifikasyon) Markaları .....           | 187        |
| C. İşaretin Biçimine Göre Marka Türleri .....        | 189        |
| 1. Genel Olarak.....                                 | 189        |
| 2. Sözcük Markası.....                               | 190        |
| 3. Şekil Markası .....                               | 191        |
| a. Geleneksel Anlamda Şekil Markası.....             | 191        |
| b. Karma/ Kompozit Marka .....                       | 192        |
| c. Üç boyutlu Şekil Markası .....                    | 192        |
| aa. Geneksel Anlamda Üç Boyutlu Şekil Markası .....  | 192        |
| bb. Dokuma Kenarı Markası .....                      | 194        |
| d. Desen Markası .....                               | 195        |
| e. Dikiş Markası .....                               | 196        |
| 4. Renk Markası.....                                 | 196        |
| 5. Pozisyon (Konum) Markası.....                     | 199        |
| 6. Dokunsal Marka .....                              | 202        |
| <b>§ 13. KORUNMA KOŞULLARI .....</b>                 | <b>203</b> |
| I. GENEL OLARAK.....                                 | 203        |
| II. BİR İŞARETİN OLMASI.....                         | 204        |
| III. SOYUT ANLAMDA AYIRT EDİCİLİK .....              | 205        |
| IV. SİCİLDE GÖSTERİLEBİLİR OLMA .....                | 207        |
| A. Genel olarak .....                                | 207        |
| B. Üç Boyutlu Marka Bakımından.....                  | 208        |
| C. Renk Markası Bakımından .....                     | 209        |
| D. Desen Markası Bakımından.....                     | 211        |
| E. Pozisyon Markası Bakımından.....                  | 211        |
| F. Dokunsal Marka bakımından .....                   | 213        |

|                                                                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| V. MUTLAK RET SEBEPLERİNİN BULUNMAMASI .....                                                                                         | 213 |
| A. Genel Olarak .....                                                                                                                | 213 |
| B. Somut Anlamda Ayırt Ediciliğin Eksikliği .....                                                                                    | 215 |
| 1. Genel Olarak .....                                                                                                                | 215 |
| 2. Sözcük Markası Bakımından .....                                                                                                   | 216 |
| a. Harfler, Sayılar, Harf ve Sayı Birleşimleri .....                                                                                 | 216 |
| b. Kelime, Kelime Bileşimleri ve Sloganlar .....                                                                                     | 217 |
| c. Sloganlar .....                                                                                                                   | 219 |
| d. Yabancı Dil İşaretleri .....                                                                                                      | 222 |
| 3. Şekil Markası Bakımından .....                                                                                                    | 223 |
| a. Geleneksel Anlamda Saf Şekil Markası .....                                                                                        | 223 |
| b. Üç Boyutlu Marka .....                                                                                                            | 226 |
| aa. Geleneksel Anlamda Üç Boyutlu Marka .....                                                                                        | 226 |
| bb. Dokuma Kenarı Markası .....                                                                                                      | 231 |
| c. Desen Markası .....                                                                                                               | 232 |
| d. Dikiş Markası .....                                                                                                               | 234 |
| 4. Renk Markası Bakımından .....                                                                                                     | 237 |
| 5. Pozisyon Markası Bakımından .....                                                                                                 | 243 |
| C. Tanımlayıcı (Tasviri) İşaretler .....                                                                                             | 245 |
| 1. Genel Olarak .....                                                                                                                | 245 |
| 2. Sözcük Markası Bakımından .....                                                                                                   | 247 |
| 3. Şekil Markası Bakımından .....                                                                                                    | 256 |
| a. Geleneksel Şekil Markası .....                                                                                                    | 256 |
| b. Karma Marka .....                                                                                                                 | 257 |
| c. Üç Boyutlu Marka .....                                                                                                            | 257 |
| 4. Renk Markası Bakımından .....                                                                                                     | 259 |
| D. Üç Boyutlu Marka Bakımından Koruma Engelleri .....                                                                                | 259 |
| 1. Genel Olarak .....                                                                                                                | 259 |
| 2. Malın Doğası Gereği Ortaya Çıkan Şeklini veya Başka Bir<br>Özellikliğini Münhasıran İçeren İşaretler .....                        | 263 |
| 3. Bir Teknik Sonucu Elde Etmek İçin Zorunlu Olan<br>(Fonksiyonel) veya Başka Bir Özellikliğini Münhasıran İçeren<br>İşaretler ..... | 266 |
| 4. Mala Asli Değerini Veren Şekli veya Başka Bir Özellikliğini<br>Münhasıran İçeren İşaretler .....                                  | 272 |
| a. Genel Olarak .....                                                                                                                | 272 |

|                                                                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| b. Konuya İlişkin Yargı Kararları .....                                                                                                        | 275 |
| c. Mevzu Düzenleme.....                                                                                                                        | 282 |
| d. Konuya İlişkin Doktrindeki Görüşler .....                                                                                                   | 283 |
| e. Değerlendirme.....                                                                                                                          | 285 |
| E. Diğer Mutlak Koruma Engelleri .....                                                                                                         | 290 |
| 1. Ticaret Alanında Herkes Tarafından Kullanılan veya Belirli Bir<br>Mesleğe, Sanata ya da Ticaret Koluna Aidiyeti Gösteren<br>İşaretler ..... | 290 |
| 2. Halkı Yanıltıcı İşaretler.....                                                                                                              | 294 |
| 3. Devlet Egemenlik Sembolleri, Uluslararası Kuruluş İşaretleri<br>ve Diğer Kamusal İşaretler .....                                            | 299 |
| 4. Dini Değerlere Aykırılık.....                                                                                                               | 302 |
| 5. Kamu Düzenine ve Genel Ahlâka Aykırılık.....                                                                                                | 306 |
| F. Kullanım Yoluyla Ayırt Edicilik Kazanma .....                                                                                               | 310 |
| VI. DEĞERLENDİRME .....                                                                                                                        | 319 |

## ALTINCI BÖLÜM

### PATENT VE FAYDALI MODEL HUKUKU KAPSAMINDA MODA TASARIMLARININ TAKLİDE KARŞI KORUNMA KOŞULLARI

|                                                                         |            |
|-------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>§14. MODA ENDÜSTRİSİ VE PATENT / FAYDALI MODEL .....</b>             | <b>321</b> |
| I. MODA ENDÜSTRİSİNDE ve PATENT / FAYDALI MODEL HUKUKUNUN<br>ÖNEMİ..... | 321        |
| II. MODA ENDÜSTRİSİNDE ÖNE ÇIKAN PATENT TÜRLERİ.....                    | 323        |
| A. Genel Olarak.....                                                    | 323        |
| B. Ürün Patenti.....                                                    | 323        |
| C. Usul/Yöntem Patenti.....                                             | 325        |
| <b>§15. KORUNMA KOŞULLARI .....</b>                                     | <b>328</b> |
| I. GENEL OLARAK.....                                                    | 328        |
| II. ÖNKOŞUL: BULUŞ NİTELİĞİNE SAHİP OLMA .....                          | 329        |
| A. Buluş Kavramı.....                                                   | 329        |
| B. Buluşun Özellikleri.....                                             | 330        |
| 1. Teknik Alana İlişkin Olma .....                                      | 330        |
| 2. Bir Soruna Çözüm Getirme.....                                        | 331        |
| 3. Uygulanabilir Olma.....                                              | 332        |
| 4. Buluş Sayılmayan Hususlardan Olmama .....                            | 333        |
| C. Moda Tasarımları Açısından Değerlendirme.....                        | 333        |



|                                                                                        |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| III. YENİLİK .....                                                                     | 336        |
| A. Kavram.....                                                                         | 336        |
| B. Mutlak Yenilik İlkesi.....                                                          | 336        |
| C. Tekniğin bilinen durumu.....                                                        | 338        |
| D. Hoşgörü (Atıfet) Süresi .....                                                       | 340        |
| E. Moda Tasarımları Açısından Değerlendirme .....                                      | 340        |
| III. BULUŞ BASAMAĞI .....                                                              | 341        |
| A. Kavram.....                                                                         | 341        |
| B. Çözülecek Nesnel Teknik Sorunun Tespiti .....                                       | 343        |
| C. Buluşun Teknikte Uzman Kişi İçin Aşıkâr Olup Olmadığının<br>Değerlendirilmesi ..... | 344        |
| 1. Teknik Alanda Uzman Kişi.....                                                       | 344        |
| a. Genel Olarak .....                                                                  | 344        |
| b. Teknik Alanda Uzman Kişinin Bilgi Düzeyi .....                                      | 345        |
| 2. Tekniğin Bilinen Durumunun Nitelikli Olarak Aşılması .....                          | 348        |
| D. Buluş Basamağı İncelemesinde Dikkate Alınabilecek Diğer<br>Hususlar .....           | 349        |
| E. Moda Tasarımları Açısından Değerlendirme .....                                      | 350        |
| IV. SANAYİYE UYGULANABİLİR OLMA.....                                                   | 352        |
| V. PATENT VERİLEMEYECEK KONULARA DAHİL BULUNMAMA .....                                 | 353        |
| A. Kamu Düzenine veya Genel Ahlâka Aykırı Olan Buluşlar.....                           | 353        |
| B. Patent Verilemeyecek Diğer Konular .....                                            | 355        |
| VI. FAYDALI MODEL İLE İLİŞKİSİ .....                                                   | 355        |
| VII. DEĞERLENDİRME .....                                                               | 358        |
| <b>SONUÇ .....</b>                                                                     | <b>361</b> |
| <b>KAYNAKÇA .....</b>                                                                  | <b>373</b> |